

Societat

SALUT

Per què falten metges i infermeres

Els facultatius es concentren en poques especialitats i les universitats no formen prou infermeres

GEMMA GARRIDO GRANGER
BARCELONA

Hospitals, tant públics com privats, i centres d'atenció primària compeixen ferotgement per fitxar metges i infermeres. La seva prioritat és cobrir les baixes per covid, que van a l'alça, i substituir els treballadors que marxen de vacances i que han estat al peu del canó en els moments més dramàtics de la pandèmia. Però les borses de treball estan buides. No hi ha mans disponibles. I els professionals que estan disponibles no accepten les condicions que se'ls ofereixen, estan esgotats d'encadenar contractes temporals o són sabana nova i, contràriament al que passava en generacions anteriors, prefereixen incorporar-se al mercat quan hagi passat l'estiu.

El dèficit estructural d'infermeres i de metges s'arrossega des de fa molts anys, però l'escenari actual és més preocupant que mai. El 2021 es van col·legiar 1.400 metges i prop de 5.000 infermeres, una xifra insuficient per cobrir les necessitats del sistema i assegurar el relleu generacional, la pedra angular de la planificació professional. El ritme de jubilacions s'accelera i el de formació de nous treballadors es manté estable. Aquesta crisi de personal no sorprèn el sector, que fa anys que avisa que és la conseqüència de les retallades i la rigidesa de les normatives que regulen les professions sanitàries i que encotillen l'administració, les facultats i els centres sanitaris a l'hora de formar i contractar personal.

"Fa una dècada que advertim que arribaríem a aquesta crisi de personal i encara s'agreujarà més d'aquí quatre anys, quan es jubilin 6.000 metges de la generació del *baby boom* i no puguem reposar-los", afirma el president del Col·legi de Metges de Barcelona, Jaume Padrós.

També des del Col·legi d'Infermeres alerten que el futur s'albira desolador: en els pròxims cinc anys s'estima que es jubilaran entre 6.000 i 8.000 professionals. La seva presidenta, Paola Galbany, diu que el sector confiava en la graduació d'unes 1.700 infermeres per apuntalar els serveis aquest mateix estiu només a Barcelona i que les previsions no s'estan complint. "Abans teníem infermeres i no es creaven prou llocs de treball. Ara de feina en tenim massa però ens falten infermeres. I moltes de les que treballen ho fan en condicions precàries i sense cap tipus d'estabilitat o estan exhaustes. ¿Com podem exigir a les graduades que vulguin treballar amb aquest panorama?", denuncia.

Com s'ha arribat a aquest punt? Quin és l'origen d'aquest dèficit de professionals que el sector anticipa que pot ser insostenible si no es prenen mesures immediates?

Universitats

Falten places d'infermeria i un 30% dels metges no exerceixen

Diuen que les carreres del món de la salut són les més vocacionals i, entre elles, medicina es projecta com l'Olimp: cada any aconsegueix ser el grau amb més demanda, amb més de 4.000 joves que aspiren a omplir una de les 1.200 places que s'ofereixen. D'aquests només un quart aconsegueix entrar al grau. La selecció es fa per nota i fa temps que el sector dubta que sigui la millor estratègia. "No sempre els estudiants

que entren són els que ens interessem com a futurs metges", planteja Padrós. Tampoc la Generalitat creu que aquest hagi de ser l'únic criteri i advoca per fer un cribatge previ que tingui en compte habilitats personals (i no científiques) considerades essencials per a un facultatiu, com la comunicació empàtica o el treball en equip, mitjançant una prova d'aptitud personal (PAP), com les que ja es fan als futurs mestres.

També hi influeix el districte universitari únic, que permet que qualsevol estudiant de l'Estat faci la sol·licitud per accedir a una facultat catalana –o de qualsevol comunitat– en igualtat de condicions que els seus residents. Catalunya és la comunitat que més places públiques ofereix i, del miler de titulats

49%
dels nous metges i el 35% de les infermeres venen de fora de Catalunya

que van sortir el juny passat, el 30% provenien d'altres territoris. "El problema no és que es aquests metges es formin a Catalunya, sinó que no acabaran exercint aquí", expliquen des del sector. Després de graduar-se, la majoria tornen al seu lloc d'origen però els seus governs s'han estalviat pagar-los la formació. "És a dir, recullen la inversió que ha fet la Generalitat. I l'objectiu d'una universitat pública hauria de ser garantir el relleu en el territori que finança aquests estudis", afegixen.

En el cas de la infermeria, el problema és eminentment la falta de places a la universitat. Les facultats no poden absorbir la demanda i anualment no surten prou professionals per garantir el relleu. Aquest any els departaments de Salut i Universi-

ALTERACIONS A LA L3 PER OBRES A LICEU

Comencen la retirada d'amiant de l'estació de metro Liceu (L3). Els trens en sentit Zona Universitària no s'hi aturaran entre l'11 i el 19 de juliol, mentre que a l'andana contrària no hi faran l'aturada entre el 20 i el 31 de juliol.

CAU UN GRUP QUE CULTIVAVA MARIHUANA

Els Mossos han desmantellat un grup especialitzat en el cultiu intensiu de marihuana al Camp de Tarragona. L'operatiu, iniciat el 5 de juliol, ha acabat amb la detenció de 14 persones d'entre 21 i 51 anys.

tats van arribar a un acord per incrementar les places fins a les 2.745, prop de 600 més, a partir del curs que ve. El 80% d'aquestes places seran a preu públic. "El Govern ha fet una bona aposta, però haurien d'haver-les incrementat fins al miler. No saturaríem el mercat i, si volem augmentar la disponibilitat de mans de cara als pròxims anys, s'han de prendre aquestes mesures ja. Triguem entre quatre i cinc anys a fabricar infermeres", assegura Galbany.

Formació

Falten especialistes i es reconeix poc les infermeres que ho són

Un altre dels punts en què el sector posa l'accent és en el poc marge de maniobra que té la Generalitat en la planificació sanitària. La llei d'ordenació de les professions sanitàries (LOPS) té més de vint anys i atorga a l'Estat pràcticament totes les competències de formació i especialització dels metges i infermeres. "No només cal treballar conjuntament un nou model de planificació de places de formació i de criteris d'accés als graus, sinó revisar la

LOPS i ampliar la mirada sobre rols professionals per tal que cadascú faci allò que aporti més valor", planteja la directora general de la Unió Catalana d'Hospitals (UCH), Roser Fernández.

En el cas dels metges, els experts consultats consideren que el sistema de les proves MIR (metges interns residents) funciona però és millorable. L'oferta de places MIR es va reduir molt entre el 2011 i el 2016, per sota de les 7.000 places, obeint la lògica de les retallades i, per tant, descuidant les necessitats de planificació que caldria haver tingut a cinc o sis anys vista, el temps que es triga a produir un especialista. A més, els MIR es concentren en especialitats hospitalàries en detriment d'altres com la medicina de família. Aquest any van quedar una setantena de places vacants per ser metge de CAP, cosa que no passava des del 2014.

Amb les infermeres hi ha un problema de reconeixement. La gran majoria no tenen cap especialització perquè el model actual afavoreix que no es plantegin fer les proves

Paola Galbany

COL·LEGI D'INFERMERES

"Moltes infermeres treballen en condicions precàries"

Jaume Padrós

COL·LEGI DE METGES

"Fa una dècada que advertim que arribaríem a aquesta crisi de personal"

d'infermera interna resident (IIR) perquè, comptin o no amb la formació, tindran les mateixes condicions laborals que una infermera generalista. De fet, el 80% de les infermeres que compten amb una especialització no són catalanes i, a mitjà o llarg termini, acaben marxant del país. El ministeri només reconeix set especialitzacions però només les llevadores tenen un sou superior (i per directiva europea). En la resta, com salut mental, geriatria, pediatria i atenció primària, es van fent passes però encara no estan reconegudes pels convenis col·lectius.

Precarietat

Massa burocràcia, contractes de temporada i sous baixos

Formació pagada a canvi d'un compromís de permanència, sous més elevats i, fins i tot, cerca de feina per a les parelles per treballar en centres allunyats de Barcelona i l'àrea metropolitana. El sector privat també intenta atraure professionals per nodrir les seves plantilles mitjançant incentius econòmics i condicions laborals diferents. "Totes les organit-

zacions han de saber que per atraure i retenir el talent han d'entendre els valors de les noves generacions de professionals, que busquen comprometre's en projectes que els siguin atractius, que valguin la pena, on encaixin les expectatives professionals i en què es respecti la conciliació familiar", corrobora Fernández.

La contractació depèn de cada centre però el sistema sanitari en general està massa lligat a la contractació temporal, sobretot d'infermeres que van acumulant desenes de contractes mensuals, segons Galbany. "Tenim moltes infermeres treballant com a temporeres: a l'estiu, a l'hivern i, ara pel covid, com a reforços per baixes. Les infermeres no són un comodí i se les ha de cuidar", exemplifica. Pel que fa als metges, Padrós assegura que falten professionals i, a curt termini, planteja flexibilitzar l'edat de jubilació dels metges més enllà dels 65 anys per mantenir els professionals que volen continuar treballant però es veuen obligats a penjar la bata, sobretot en el sector públic.

¿Té res a veure la falta de personal amb la fuga de cervells que es va donar en els pitjors anys de la crisi econòmica? Segons els experts, hi influeix però no és determinant. Cada any hi ha un centenar d'infermeres que marxen a altres comunitats autònomes i fins i tot a l'estranger, però també n'hi ha que abandonen la professió (1.300 des del 2020) perquè "es passen 10 o 15 anys només treballant caps de setmana, festius i a temporades", afegeix Galbany.

El covid ha sigut el cop de gràcia. Alguns metges també marxen però la majoria ho fan perquè tornen als seus països d'origen o continuen la ruta europea. I a l'altra cara de la moneda hi ha la importació de professionals: el 49% dels nous metges col·legiats i el 35% de les infermeres venen de fora de Catalunya. De fet, Salut va contractar 600 infermeres andaluses el 2021 i aquest juny n'ha fitxat 300 més del sud d'Espanya.

Aquesta setmana el govern espanyol va aprovar un decret que facilitarà que 67.300 sanitaris d'arreu de l'Estat amb una plaça estructural però un contracte eventual passin a ser fixos, 7.636 a Catalunya. Es tracta d'una mesura celebrada pel sector sanitari, però que recorda que té un abast molt limitat: tot i que en el model sanitari català la gestió concertada té molt de pes, a diferència de la resta de l'Estat, aquesta estabilització només afectarà l'Institut Català de la Salut (ICS), ja que no hi ha cap altre proveïdor amb personal estatutari. I el dèficit de sanitaris és estructural, tant de la sanitat pública com de la concertada i la privada. "L'ICS té més volum i marge per gestionar persones que els centres concertats, que cadascun és una entitat en si mateixa. Però tot forma part del sistema públic de salut i els professionals que treballen en centres concertats haurien de computar també a efectes d'antiguitat", proposa Fernández.

Sanitaris treballant en un dels quiròfans de l'Hospital de Bellvitge.
FRANCESC MELCION